МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

МО "Хасавюртовский район"

МКОУ "Новосасатлинская СОШ"

РАССМОТРЕНО	СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
руководитель МО	зам. директора по УВР	директор школы
Зиявдинова Г.А.	Ахмедова У.А.	Хизриев О.Б.
		Приказ №2
от «29» 08 2023 г.	от «29» 08 2023 г.	от «30» 08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родной язык»

для обучающихся 5-9 классов

Новосаситли 2023

Календарно-тематическое планирование
по родному языку 5 класс

№	Дарс къураб къо		Дарсил тема	Словарияб хIалтIи	Р/хI
	планалда рекъон	хIакъи-къаталда			
Мацl цоцазулгун бухьен гьабулеб алат хlисабалда					
1	04.09.2023	04.09.2023	Мацl ва инсан. Каламалъул стилал.	Рогьел,хъухъай,хъухъадиро, къибил, суффикс, ахир, аслу.	§ 1-2 хI. 4
Байбихьулклассаздамалъараб материал такраргьаби.					
2	11.09.2023	11.09.2023	Рагlул гlуцlи. Геминатал ва лабиалиял гьаркьал. Каламалъул бутlаби.	Биччана, баккана, биххана, бальгояб	§3-4
Синтаксис ва пунктуация					
3	18.09.2023	18.09.2023	Рагlабазул дандрай Предложение Текст	Г1ет1, чаргъедо, Ч1ег1ерг1ор, инсан, гугарухъан.	§5-7
4	25.09.2023	25.09.2023	Абулеб жоялъул мурадалде балагьун, предложениябазул тайпаби. Ахlул предложение.	Г1ажаибаб маргьо,кват1араб заман, лъик1аб хъулухъ. Т1алаб, тушман, эркенлъи, бак1-бак1ал	§8-9
5	2.10.2023	2.10.2023	Предложениялъул членал. Предложениялъул бетlерал членал. Поллежащее	Микки, лъалк1, г1уч1, ракъдаллъи, ц1унц1ра	§10-11
6	9.10.2023	9.10.2023	Сказуемое Битlараб дополнение	Гъира, гъоркьбак1, гъолбас, барщи, бахчи.	§12-13
7	16.10.2023	16.10.2023	Предложениялъул бетlерал гурел членал Определение	Баг1аргьинаб, зирараб, ккалч1вай, къабуллъи. Куц-мухъ, рорч1изари, рук1к1ен, х1анкъва.	§14-15
8	23.10.2023	23.10.2023	**Контролияб диктант «Надин-шагь ва**		

			сугъул»		
9	11.11.2023	11.11.2023	Хъвалсараб дополнение ХӀал	ХӀалхьи, хӀасралъи, ццин, цӀамхӀалаб.	§16-17
10	20.11.2023	20.11.2023	ТӀиритӀичӀел ва тӀиритӀарал предложениял Тайпа цоял членалгун предложениял ХитӀаб. ХитӀабгун лъалхъул ишараби	ЦӀогьоди, цӀуяб, чвархьи.	§18-20
11	27.11.2023	27.11.2023	ГӀадатаб предложениялъул синтаксисияб разбор. ГӀадаталги жураралги предложениял	ЦӀумур, чанагъ, чанаоц, чангит, чалухълъи, цӀурахинкӀ.	§21-22
12	4.12.2023	4.12.2023	Изложение «ХӀамаги гӀанкӀу»		
13	11.12.2023	11.12.2023	БитӀараб калам. Диалог Синтаксис ва пунктуация такрар гьаби	Гъур-гъури, гъанцӀи, къабихӀаб, къиркъири. Диванбег, диван гьаби, къисмат, къиса	§23-25
Фонетика ва графика. Орфография					
14	18.12.2023	18.12.2023	Фонетика. Рагъарал гьаркъал. Рагъукъал гьаркъал. Лабиалиял гьаркъал ва геминатал	Щекъер, гьаркъил гарцӀал, мукъулукъ, магӀарзул къалал.	§26-29
15	25.12.2023	25.12.2023	**Контролияб диктант «Хъазги церги»**		
16	15.01.2024	15.01.2024	Графика. Алфавит. Е, Ё, Ю, Я хӀарпал. Ъ, Ь хӀарпал	Нахъекъай, нахъхутӀи, квербакъи, ничгьечӀЖаниккей, квен-тӀех. КвербацӀцӀ, къобихьи.	§30-32
17	22.01.2024	22.01.2024	Изложение «Бищунго КӀудияб бечелъи»		
18	29.01.2024	29.01.2024	Слог ва рагӀи бикьун боси. Ударение. Фонетика, графика ва орфографика такрар гьаби. РагӀул фонетикияб разбор.	ЛъангутӀи, лъай-хъвай, мада-гъадар, оцбай. Егана, ёлка, юкъарана, ячӀана, йоржана. Гъуърул, вабаъ, масъала, съезд, объект.	§33-35
Лексика. Каламалъул культура					
19	5.02.2024	5.02.2024	РагӀи ва рагӀул лексикияб магӀна. Цо магӀнаялъул ва гӀемер магӀнаялъул	КӀалъалаго, хӀухьел, гъеж, дандбай, слог. Ишара. Схема, бецӀаб, ахӀи-хӀур, гъуни.	§36-38

			рагӀаби. РагӀул бетӀераб ва хъвалсараб магӀна.		
20	12.02.2024	12.02.2024	Омонимал. Синонимал. Антонимал. Такрар гьаби.	Рагьараб, рагьукъаб, алфавит, биччана.	§39-42
Морфемика. Орфография. Каламалъул культура					
21	19.02.2024	19.02.2024	Морфема- рагӀул бищун гьитӀинаб магӀнаяб бутӀа. РагӀул аслу ва ахир.	Лексика, ц1улакьо, словарь, тартиб. Орфография, к1ул(замок рагьулеб), к1ул(машина къач1алеб). Мухь, меседил кверал, меседил к1илик1.	§42-44
22	26.02.2024	26.02.2024	РагӀул къибил. Суффикс.	Бет1ер(ищцул), бетер(чиясул), нус(чед къот1улеб), нус(вас. ч1ужу).	§45-46
23	4.03.2024	4.03.2024	РагӀул къибилалъулъ гьаркъазул хиси. Морфемика. Орфография такрар гьаби. РагӀул гӀуцӀиялъул разбор.	Ц1ц1ани маг1арде рахун руго (ццин бахъин).	§47-48
24	11.03.2024	11.03.2024	Предметияб цӀаралъул магӀна ва гьелъул грамматикиял гӀаламатал. Хасал ва гӀаммал цӀарал.	Насих1ат, турист.	§49-50
25	18.03.2024	18.03.2024	**Контролияб диктант**		
26	1.04.2024	1.04.2024	Предметияб цӀаралъул жинс. Предметияб цӀаралъул цолъул ва гӀемерлъул форма. Предметияб цӀар такрар гьаби. Предметияб цӀаралъул морфологияб разбор	Ах, ахихъан, ахикь, ахалъул, чан, чанаве, чанахъан. Х1алт1ухъан,ц1алдо хъан, гугарухъан.	§51-53
Глагол					
27	8.04.2024	8.04.2024	Каламалъул бутӀа хӀисабалда глагол. Рухъарал ва тӀадчӀарал глаголал.	Къибил-къолбол, хер-харил, пер-порол. Ясик1о, васик1о, хъухъадиро, рат1ликь, ресукъ, бег1укъ	§54-55
28	15.04.2024	15.04.2024	Жинсиял ва жинсиял гурел глаголал. Глаголияб цӀар.	Мочо, мугь, накку, пагьму, оцх1ут1, падишагь. Нису-нах, курхьен, къункъра. Дибир-дибир, Къебед-къебед, Чакар-чакар	§56-57

29	22.04.2024	22.04.2024	Глаголалъул заман. Араб заманалъул глагол	Релъа-рохи, релъен, релълъин, рецц, рецIел. Цер-цурдул, хIетIе-хIатIал, квер-кверал	§58-59
30	29.04.2024	29.04.2024	Бачlунеб заманалъул глагол. ГIагьалаб заманалъул глагол.	ХIалтIи, кIалъай, къачIай, ахIдей, квачай.	§60-61
31	6.05.2024	6.05.2024	Гьанже заманалъул глагол. Глагол такрар гьаби.	Бегана-вегана-егана, тIубана-тIувана-тIуяна	§62-63
32	13.05.2024	13.05.2024	**Контролияб диктант**	ЦIалана-цIалила-цIалула-цIалулеб буго КунчIана, кунчIила, хинлъила. Рахала, тIубала, бахъула, дургъула.	
33	20.05.2024	20.05.2024	Глаголалъул морфологияб разбор.		§63
34	27.05.2023	27.05.2023	Такрар гьаби цере рукIарал темаби		

Календарно-тематическое планирование
по родной литературе6 класс

№	Дарс кьураб къо		Дарсил тема	Дарсида гьарулел ишал	Цlалдохъабаздал ъазе ккола	Р/хI
	планалда рекъон	хIакъи-къаталда				
Халкъияб к1алзул гьунар						
1	5.09.23		"Къайицадахъал"	Гъудулзабазда гьоркьоб х1илла-рек1к1	Х1асил бицизе	Стр 7-9
2	12.09.23		"Ралъдал чу"	Вацалазда гьоркьоб жах1да-х1усуд	Суалазе жавабал кьезе бажари	Стр 9-20
3	19.09.23		"Муг1рузул Г1али"	Мац1ихъанлъи къват1иб ч1вазаби	Пасих1го ц1ализе лъай	Стр 21-27
Хъвадарухъабазулмаргьабивакъисаби						
4	26.09.23		**Зайирбег Г1алиханов**	Творчествияб нух рагьи		Стр 34-35
5	3.10.23		**Зайирбег Г1алиханов**«Беццаб сапар»	Рит1ухълъи кидаго бергьуна	Ц1аларальул х1асил бицизе лъай	Стр 35-41
6	10.10.23		**Зайирбег Г1алиханов**«Беццаб сапар»	Суалазе жавабал	Х1асил бицизе лъай	Стр 42-49
7	17.10.23		**Г1умархlажи Шахтаманов** «Халкъалъул ццин»	Х1алихьатлъи-басралъи	Пасих1го ц1ализе лъай	Стр 52-53, 54-63
XIX Г1асруялъул адабият						
8	24.10.23		**Инхоса Г1алих1ажияв** «Будун дамдамаги»	Г1елмуялда релълъинч1еб г1амал къват1ибч1вазаби		Стр 65 -68

9	14.11.23		**ХъахӀабросулъа МахӀмуд** *РекӀелъ ияхӀ бугевасклоевегӀан цӀай*	*ПасихӀго цӀализе ругьун гьари*	*РекӀехъе рикӀкӀизе лъай*	*Стр 70-72,72-73*
Дагъистаналъулхалкъазуладабияталдаса						
10	21.11.23		**Батирай** *«БахӀарчиясул хӀакъалъулъ»*	*ВатӀан бокьи-борч*	*Творчествияб нух лъай*	*Стр 74 -77*
11	28.11.23		**ИрчиГъазахъ** *«Сибиралдасакагъат»*	*Сибирь къотӀи*	*РекӀехъе рикӀкӀизе*	*Стр 78-83*
12	5.12.23		**КъуркълисаЩаза** *«РоцӀараб къо»*	*Жаваб гьечӀеб рокьи*	*Творчествияб нух лъай*	*Стр 84-86 5 куплет*
13	12.12.23		***Аттестация за первое полугодие***			*Стр 84-86 5 куплет*
XX гӀасруялъуладабият						
14	19.12.23		**ЦӀадаса ХӀамзат**	*Биография рагьи*	*Творчествияб нух лъай*	*Стр 87-92*
15	26.12.23		**ЦӀадаса ХӀамзат** *«Шамил»*	*Шамилил нух рагьи*	*ПасихӀго цӀализе*	*Стр 92-93*
16	9.01.24		**ЦӀадаса ХӀамзат** *«Пилги цӀунцӀраги»*	*Инсанасул гӀунгутӀаби рагьи*	*РекӀехъе рикӀкӀизе*	*Стр 94-96*
17	16.01.24		**Адабияталъул теория (Басня)**	*Кинабасаралда басня абулеб*	*Суалазе жавабал*	*Стр 98*
18	23.01.24		**Заид ХӀажиев** *«ХӀанчӀикӀкӀал»*	*Чаргъадилгигагудалгикьалрагьи*	*Суалазе жавабал*	*Стр 100-110*
19	30.01.24		**Ражаб ДинмухӀамаев** *«Хиянатчи»*	*Творчествияб нух рагьи*	*Биография лъазе. ХӀасил бицизе лъай*	*Стр 114-115, 115-125*

20	6.02.24		*Адабияталъул теория:роман,къиса,хабар*	*Хабарияласаразултайпаби:роман,къиса,хабар*	*Терминал лъазе*	*Стр. 138-139*
21	13.02.24		***Расул Х1амзатов***	*Творческияб нух рагьи*	*Творческияб нух лъазе*	*Стр 140-143*
22	20.02.24		***Расул Х1амзатов*** *«Россиялъулсолдатал»*	*Ват1аналъе г1оло рух1 кьуразерецц*		*Стр 143-150*
23	27.02.24		*«Къункъраби»*	*"Къункъраби" – ц1ар кьей*	*Рек1еxъе рик1к1изе*	*Стр 151*
24	5.03.24		***Фазу Г1алиева*** *«Маг1рулав»*	*Творчествияб нух*	*Биография лъазе*	*Стр 153-157*
25	12.03.24		***Х1усен Х1ажиев*** *«Г1алибегил къулг1а»*	*Творчествияб нух Аслиялбагьадуразул г1аданлъи*	*Х1асил биц1изе лъай*	*Стр 158, 158-166*
26	19.03.24		***Мухlамад Г1абдулх1алимов*** *«Госпиталалъул вас»*	*Творчествияб нух*	*Биография лъазе. Х1асил бицизе*	*Стр 168-180*
27	2.04.24		***Мухlамад Г1абдулх1алимов****«Госпиталалъул вас»*	*Рагъул бах1арзазе кидагосебрецц*	*Х1асил бицизе*	*Стр 180-188*
28	9.04.24		***Багъатар Хlажиев*** *«Ц1ияв гьудул»*	*Лъималазул гьудуллъи, вацлъи*	*Къокъаб х1асил бицизе*	*Стр 189-195*
29	16.04.24		*«Гъайирбегицабицараб хабар»*	*Х1айваназулгун лъималазул гьудуллъи*	*Х1асил бицизе*	*Стр 195-203*
30	23.04.24		*«Бац1илгун рагъ»*		*Х1асил бицизе*	*Стр 203-209*
Дагъистаналъулхалкъазуладабияталдаса						
31	30.04.24		***ЭффендиКапиев***	*Творчествияб нух*	*Х1асил бицизе*	*Стр 212-*

			«Разведчикал»	*Разведчиказулпиша*		*216*
32	*7.05.24*		***Аттестация за второе полугодие***			*Стр 212-216*
33	*14.05.24*		***Мухlаммад-Султан Ях1яев*** *«Лъабгобакъ»*	*Творчествияб нух*	*Х1асил бицизе*	*Стр 227-247*
34	*21.05.24*		***ХашагисаБеццавКъурбан*** *«МискинавШахул яс»*		*Пасих1го ц1ализе*	*Стр 248-249*
35	*28.05.24*		*(Резерв)*			

КъиматаллъезечIезаруралнормаби.

Диктантазекъиматлъолебкуц.

«5»	къиматлъолагъалатIгъечIеб хIалтIуе. Гъебкъиматлъолебдиктанталда букIинебегъула битIунхъваялъулъбиччараб 1 сакъат (гъитIинабгъалатI) яги лъалхъулишарабилъеялъулъккараб 1 гIунгутIи.
«4»	къиматлъолабитIунхъваялъулъ 2 валъалхъулишарабилъеялъулъ 2 гъалатIбугеб, яги битIунхъваялъулъ 1, лъалхъулишарабазулъ 3, яги битIунхъваялъулъцонигигъалатIгигъечIеб, лъалхъулишарабазулъ 4 гъалатIбиччарабдиктанталъе.Лъезебегъула битIунхъваялъулъцоготайпаялъул 3 гъалатIккунбатани.
«3»	къиматлъолабитIунхъваялъулъ 4 валъалхъулишарабилъеялъул 4 гъалатIбатарабдиктанталъе, яги битIунхъваялъулъ 3 валъалхъулишарабилъеялъулъ 5, яги битIунхъваялъулъцонигигъалатIгъечIеб, лъалхъулишарабилъеялъулъ 7 гъалатIккараб хIалтIуе.
«2»	къиматлъолабитIунхъваялъулъ 6 валъалхъулишарабилъеялъулъ 8, яги битIунхъваялъулъ 5 валъалхъулишарабилъеялъулъ 9, яги битIунхъваялъулъ 8 валъалхъулишарабилъеялъулъ 6 гъалатIбиччарабдиктанталъе.
«1»	къиматлъола кIийилабкъиматалъерихьизаруразда цIикIкIунгъалатIал ругебдиктанталъе.

ДиктанталъегъалатIал рикIкIунебчанго батIиябкъагIидабихьизабунбуго. АммащибабкъиматалъегъалатIазул гIурхъи чIезабунбуго. «4» къиматлъегьединаб гIурхъилъункkола битIунхъваялъул 2 гъалатI, «3» къиматалъе 4 битIунхъваялъулгъалатI, (5 классалъе битIунхъваялъул 5 гъалатI) , «2»къиматалъе 7 битIунхъваялъулгъалатI. ГьебчIезабураб гIорхъодасагъалатIазулкъадар тIаде ани, рехсаралкъиматаллъезебегъуларо.

Грамматикиял тIадкъаял тIуразариялъекъиматаллъолеб куц:

«5»	къиматлъола, гъалатIгъечIого, киналго тIадкъаял тIуран ратани.
«4»	къиматлъола, киналго тIадкъаязулункъилъалъабил бутIа (3/4) битIунгъабунбатани.
«3»	къиматлъола, бащадалниги тIадкъаял битIунгъарун ратании.
«2»	къиматлъола, бащадалдасадагьгурони, битIун тIураразул тIадкъаялратичIони.
«1»	къиматлъола, цIалдохъанасцониги тIадкъай тIубанбатичIони.

Контролиябсловариябдиктанталъекъиматаллъолеб куц:

«5»	къиматлъолагъалатIгъечIеб диктанталъе
«4»	къиматлъола1-2 гъалатIбиччанбатарабдиктанталъе.
«3»	къиматлъола 3-4 биччанбатарабдиктанталъе.

«2»	къиматлъола 5-ялдаса 7-ялде щвезегIан гъалатIал ккунратани.
«1»	къиматлъола 7-ялдаса цIикIкIунгъалатIбиччанбатани.

Сочинениязеваизложениязекъиматлъолеб куц.

Къима-тал	ХIисабалдеросизекколеласлиялрахъал	
	МагIна ва калам гIуцIи	БитIунхъвай
«5»	КъурабтемаялдасакъуричIеб хIасилалъул хIалтIи. МагIнаялъулъгъалатIгьечIолъи. Планалдарекъараб, гьебгьечIогоги, хадубцеберекъонбачIараб магIна букIин. ХIалтIи букIинекколабечедаб, лексикаялъул, рагIи херхиналъулрахъалъ мухIканаб, предложениязул гIуцIиялъулвагьелдандраялъулрахъалъан батIи-батIиялресаздасапайдабосараб. ТексталъулмацIалъул букIунадурусльива гIурабпасихIлъи. БукIинебегьула магIнаялъулъ 1 сакъатги, калам гIуцIиялъулъ 1-2 гIунгутIиги.	БукIинебегьула 1 битIунхъваялъул, яги 1 лъалхъулишарабилъеялъул, яги 1 грамматикиябгъалатI.
«4»	Къурабтемаялдасадагьа-макъабгогуроникъуригьечIеб магIнаялъул хIалтIи. АслиябкъагIидаялъ хIасил битIарабги букIун, магIнаялъулъцо-цосакъатккараб. Хъварабжохадуб-цеберекъонбачIиналъулъдагьа-макъал гIунгутIабируге6. Калам гIуцIизерагIулбечелъиялдасаваграмматикиялкъагIидабаздаса гIурабкъадаралдапайдабосараб. Бицунебжоялда мухIканабрекъараблитературиябмацI букIин. Гьенибккун букIинебегьула магIнаялъулъ 2 сакъат, калам гIуцIиялъулъ 3-4 гIунгутIи.	БукIинебегьула битIунхъваялъул 2, лъалхъулишарабилъеялъул 2 гъалатI, яги битIунхъваялъул 1 валъалхъулишарабазул 3, яги битIунхъваялъулгъалатIгьечIеб, лъалхъулишарабилъеялъулъ 4 гъалатI, гьединго 2 грамматикиябгъалатIги.
«3»	ХIасилкъурабтемаялдасалъикIго къуризебиччанбуге6. АслиябкъагIидаялъ хIасил битIараб бугони, магIнаялъулъ гIунгутIабиричараб. Хадуб-цеберекъонбачIиналъулъцо-цосакъаталругеб. Мукъсанаблексикаялъул, цоготайпаялъулпредложениялдаса данде гьабураб хIалтIи батани, мекъирагIаби хIалтIизариялъул хIужжабидандчIвалеб. МацIалъулрахъалъандурусльи, мухIканлъи цIунизе кIвечIеб. Хъвалебжоялъул магIнаялъулъ 4 сакъатва калам гIуцIиялъулъ 5 гIунгутIи ккун букIинебегьула.	БукIинебегьула битIунхъваялъул 4, лъалхъулишарабилъеялъул 4 гъалатI, яги битIунхъваялъул 3 валъалхъулишарабилъеялъул 5 гъалатI, яги битIунхъваялъулгъалатIгигьечIого, лъалхъулишарабилъеялъул 7 гъалатI(5 кл.: битIунхъваялъул 5 валъалхъулишарабилъеялъул 4 гъалатI, гьедингограмматикияб 4 гъалатI).
«2»	Къурабтемаялда данде ккolareб хIасилалъул хIалтIи. МагIнаялъулъ гIемерал гIунгутIабиричараб. ХъварабжоялъулкиналгоbутIабаздагьоркъобхадуб-цеберекъонбачIиналъултартибгьечIеб, текст планалда данде ккolareб. ЦIакъгомукъсанаблексикаялъул, къокъал, цоготайпаялъул, цоцаздехунзагIипабгуронибухъенгьечIел предложениялдасан гIуцIараб, мекъи хIалтIизаруралрагIабируге6 хIалтIи. Тексталъул	Бичан букIинебегьула битIунхъваялъул 7 валъалхъулишарабилъеялъул 7 гъалатI, яги битIунхъваялъул 6 валъалхъулишарабилъеялъул 8, яги битIунхъваялъул 5, лъалхъулишарабилъеялъул 9 гъалатI.

	магIнаялдарекъарабмацIгьечIеб. МагIнаялъулъ 6 ва калам гIуцIиялъулъ 7 гIунгутIи ккун букIинебегьула.	
«1»	*ЦIалдохъанасхъвараб хIалтIулъбиччанбугони магIнаялъулъ 6-ялдаса цIикIкIунва калам гIуцIиялъулъ 7-ялдаса цIикIкIунгъалатI.*	*Биччанбатани 7-ялдаса цIикIкIун битIун-хъваялъулва 7-ялдаса цIикIкIунлъалхъулишарабазулва 7 грамматикиябгъалатI.*

Баян. 1.*Мисалиябкъадаралдаса сочинение 1,5-2 нухалъ кIудияб яги гьитIинаббугони, битIунхъваялъе«4»къиматлъолелъулцо, «3»къиматлъолелъул кIиго гъалатI тIаде жубала яги тIаса бахъула. Масала, «4»къиматлъола битIунхъваялъул 3, лъалхъулишарабилъеялъул 2, грамматикаялъул 2 гъалатIбатани, яги гьебго тартибалда:2-3-2, 2-2-3, «3»къиматлъола битIунхъваялъул 6, лъалхъулишарабилъеялъул 4,грамматикаялъул 4 гъалатIбугони, яги гьебготартибалдагьадинабкъадаралъулгъалатIал ратани:4-6-4,4-4-6.* 2.*КъучIаб, жиндиргопикруялдаберцинаблитературиябмацIалъ цIалдохъанасгъваридаб магIнаялъул сочинение хъванбатани, учителасцоракъаналъцебесеб (ай адабияталъелъолеб)къимат тIаде бачинебегьула.* 3. *ХIасилалъухъва калам гIуцIиялъухълъикIабкъиматлъезересгьечIо, сочинениялъул тема рагьунбатичIони, гьелъулцогидалрахъалрагьунелругониги.*

РугьунлъиялъулхIалтIабазекъиматлъолебкуц.

Контролиял хIалтIабаздадандеккун, ругьунлъиялъулдиктантазевацогидалги батIи-батIиялхъвавул хIалтIабазе къиматлъоладагьабкъваризабун.

Ругьунлъиялъул хIалтIабазе къиматкъолелъул хIисабалдебосула:

1) *Живгожиндаго чIун цIалдохъанасухъабажарарабжо;*
2) *Малъараб материал бичIчIунбугеб куц;*
3) *ХIалтIул кIодолъи-гьитIинлъи.*

КкезебегьулелгъалатIаздецебеккунголъималазул кIвар буссинабунбугони, «5», «4» къиматаллъолацонигигъалатIгьечIеб, ккарабжинцаго битIизабураб хIалтIиялъе. Гьездагьоркъосангицоябкъимат тIаса бищибараббуго хIалтIул бацIцIалъиялда, хатIалъулберцинлъиялда.

Диктанталдаса кIудиябругьунлъиялъул хIалтIуе «4»къиматлъезебегьула, 1-2 гъалатIккунги букIун, гьелгижинцагоритIизарунратани. Классалда букIа, рокьоб букIа цIалдохъанасхъварабругьунлъиялъул хIалтIухъ хал гьабула, гьелъиекъиматлъей-лъунгутIи живгоучителасулишбуго: кIвар бугелъелъела, гьечIеб берщвезабунтезегибегьила. ККезебегьулелгъалатIаздецебеккунголъималазул кIвар буссинабичIого, тIубангожалгожидедаго чIун, цIалдохъабазхъварал хIалтIабазе къиматлъолагьебтайпаялъулконтролиял хIалтIабазе чIезаруралнормабазда

VIIклассалъул цIалдохъабазуллъаялдехун вабажариялдехунругеласлиял тIалабал.

ЦIалдохъабаздалъазеккола:

&VIIклассалдалъазаруралжалгожидедаго чIаралвакумекалъулалкаламалъул бутIаби баян гьаризе;
&глаголалъулбатIи-батIиялформабилъугьинаризе;

ЦIалдохъабаздабажаризеккола:
Орфографиялъулрахъалъан:
&байбихьулклассаздаваV, VI, VIIклассаздалъазабурабмацIалъулматериалалда данде кколел орфограммабибаян гьаризе;
& глаголал битIунхъвазе;
&союзал, хадургIелалвачастицаби битIунхъвазе;
&IX классалдалъазаруралпунктограмабиратизевалъалхъулишарабазе баян кьезе.

Пунктуациялъул рахъалъан:
&междометияздахадуб запятая яги ахIулишаралъезе;

Орфоэпиялъул рахъалъан:
&глаголал,наречиял (аскIоб, цебе, гъорлъвагь.ц.) вачастицаби, авар литературиябмацIалъул орфоэпия цIунун, цIализе;

КаламгIуцIиялъулрахъалъан:
&гIадамасулсипат-суратальулги хIалтIулиналъулгиописаниялъул

элементалругебхабариябтекстальул гIатIидгогикъокъгоги изложение хъвазе;
гIадамасул хIалтIулинальулсуратцебечIезабун, хъвазе;
бихьизабурабсюжеталдарекъон, харбалхъвазе;
жалго цIалдохъабазул гIумруялдахурхаралжиндиргопикрубициналъулал сочинениялхъвазе;

Авар мацI 7класс

№	Дата урока		Тема урока	Учебные действия	Словарная работа	Домашнее задание
1	По плану	По факту	Такраргьаби. Предложение.Раг1и лъугьин.	Предложениязултайпаби,каламалъул бут1аби рак1алде щвезари		§47Х1.2 гьум.137
2			Такраргьаби.Морфология.Бит!унхъвай.	ХI. 2,3 бицун тIубазе, хI. 1хъвазе. ХI. 1 бицун тIубазе, хI. 2 хъвазе.	ГьанкIеро, хадиро, чIенкъезе, зенезе, хIенсезе, халича, чIотIахъан, миччил	§ 49Х1 3
3			Глаголалъулавалияб форма -инфинитив. «Гьабизе» -кумекалъул глагол.	ХI. 3 бицун тIубазе, хI. 1хъвазе.	Гъужум, рейхстаг, тIаван, жасус, лебалав, бикIизе	§50Х1.6.гьум.145
4			**Хал гьабиялъул диктант«Риидалрохъов»**	ХI. 3 бицун тIубазе, хI. 5, 6 хъвазе.	Сурмалъи, билигъуд, къоркъо-	Такраргьаби

					tIамах, бесдалмахIу, цидурукъ.	
5			Жураралглаголал.Составиял глаголал.			§52,53Х1.4гьум.14
6			Гьанже,бач1унеб,араб заманалъул глаголал.	ХI. 6, 4 хъвазе, гьум. 108 хI. 3 хъвазе.		§54-56 Х1.4гьум.157
7			Глаголалъултакрарлъиялъул форма	ХI. 1 бицун тIубазе, хI. 2, 3 хъвазе.	КъобухIизе, ракIбахъана, бис, гIондокъ, ахбазан	§ 57Х1.5159
8			Контролиябдиктант« Юсуп»	Хъвавул калам цебет1езаби		Такраргьаби
9			Хабарияб наклонение	ХI. 2,бицун тIубазе, 3хъвазе. ХI. 2 бицун тIубазе, 3 хъвазе.	Лал тIамизе, гонг, гIужихъаби, ихх	§59Х1.3гьум.165
10			Т1алабияб наклонение	ХI. 1 бицун тIубазе, 5 хъвазе.	Гъулчи, саву, гIаба, кверщел	§60 Х1.4гьум.168
11			Калам цебетIезаби. Изложение «Таращ»	План г1уц1изе вагьебгунтексталде г1агарун пикрухъваземалъи		Лъуг1изабизе
12			Шарт1уяб наклонение	ХI. 1, 5 хъвазе	ЖегIола, гIер	§64 -66 Х1.2гьум.179
13			Суалияб наклонение	ХI. 1, 5, 3 хъвазе	Дургъизе, гьогьлъизе, кIобокIизе, гохI, пири, гьод, накIкIигьветI	§67Х1.4гьум.18

№			Тема урока	Учебные действия	Словарная работа	Домашнее задание
14			Контролиябдиктант Расул»	Хъвавул калам цебет1езаби		Такраргьаби
15			Глаголазул бит1унхъвай	Х1.2,3		§68 гьум.183-185
16			Глаголозул бит1унхъвай	ХI. 1 бицун тIубазе, хI. 4 хъвазе.	РохьилрацIцIалъи, квегьизе, мигьлъанила, рукIун	§68 Х1.6гьум.187

17			Наречие	XI. 1 бицун тIубазе, 2, 4 хъвазе.	Гудур, гIакълукамилав, васигат, зани	§70 X1.5 гьум.191
18			Наречиязулразрядал	XI. 1 бицун тIубазе, 2, 5 хъвазе.	ХинкIикълъи, гьа	§71X1.3гьум.19
19			**Сочинение «ТIехь – нилъергьалмагъ».**			Лъуг1изабизе
20			**Наречиялдажаниржинсиял г1аламатал**	XI. 1, 3 хъвазе.	ТIухьи, махIаби, гIомо-горо, мукъулукъ, ургьимес	§73X1.4 гьум.198
21			Предметиял ц1аразул, цо-цопадежияб форма наречияздесвери	XI. 4 бицун тIубазе, 2,3хъвазе.	Лачен, кьолозе, зинкIкIизе, седезе, кIигIаркьелабмацI, хулжал	§ 74 X1.5гьум.200
22			Наречиязул бит1унхъвай	X1.2,3		§75 X1.5гьум.202
23			Контролияб диктант	XI. 1, 3хъвазе	БетIерчIвазе, къанцIузе	Такраргьаби
24			Союзал	XI. 1, 4, 3 хъвазе	ТIерхьине,	§ 77гьум.204-205

25			Союзал	X1.1,4		§77 X1.2гьум.206
26			Союзазул бит1унхъвай	XI. 5 бицун тIубазе, xI. 1,3 хъвазе.	Рисалат, манасавал, алфазал, гудур, родотIа, бахьикъос	§ 78X1.4
27			Частицаби	XI. 1, 2 бицун тIубазе, 3 хъвазе.	ГIор щолеб, гьир, хIос, шагьримоцI, парс, читIир	§ 79 X1.4
28			Частицабазулгруппаби			§ 80гьум.212
29			Частицабазул бит1унхъвай.	XI. 1, 3 хъвазе, xI. 4 бицун тIубазе.	ЦIигьан, пирав	§ 81X1.2
30			Хадурег1ел.Хадурег1елазул бит1унхъвай.	XI. 1,2 хъвазе	ЛахIзат, сири, хIарамзада, чIалгIен, палугьанлъи	§ 82,83

31			**Калам цебетIезаби.** **ЦIалдохъабазулзахIматалъул сочинение «Эбел-инсуедицагъабулебкумек».**			Лъуг1изабизе
32			Междометие вагъезул бит1унхъвай	XI. 1, 2, 3 бицун тIубазе, 4 хъвазе.	КъутIбу, гIангис, завал, хъощнир, цIад секьизе, ункъачо	§ 84гъум222
33			Контролияб«Нилъер ват1ан - Дагъистан»			Такраргъаби
34			**Авар мац1алъул тестал**	Тестал ц1езаризе		Малъарабг1амлъизаби

Баяналъул кагъат.

ХIалтIул программа гIуцIун буго гьоркьохъеб школалъул авар мацIалъул программаялъул кьочIодалъун.
Авар мацIалъул программаялъул автор: ХIасанов А. Гь.
Дагъистан Республикаялъул лъайкьеялъул министерствоялъ тасдикъ гьабураб.
МахIачхъала: НИИ педагогикаялъул издательство.
Авар мацIалъул тематикияб план гIуцIун буго учебникалдаса «Авар мацI 8-9 кл.».
Автор:М.М. МуртазагIалиев.
Махачкала: издательство НИИ педагогики.
Программаялда бихьизабун буго 34 сагIат.
Калам цебетIезаби: 10 сагIат.

СагIтазул рикьи:

Такрар гьаби (1с.)

Жубараб предложение (1 с.)

Жураралсок IкIарал предложениял (1с.)

1. Журарал сокIкIарал предложениязул хIакъалъулъ гIаммаб баян. Цолъизарул, дандеккунгутIиялъул, гьоркьоса рахъиялъул союзалгун журарал сокIкIарал предложениял. Журарал сокIкIарал предложениязулъ лъалхъул ишараби.
2. ГIадаталги жураралги предложениял ратIа гьаризе бажари. ГIадатал предложениял жураралльун лъугьинаризе бажари. Журарал сокIкIарал предложениязул бутIабазулъ сокIкIиналъул союзал хIалтIизаризе ругьун гьари. Журарал сокIкIарал предложениял букIине кколеб интонациялдалъун цIализе ругьун гьари.

СоюзрагIабигун журарал нахърилълъарал предложениял (4с.)

1. Жубараб нахъбилълъараб предложениялъул хIакъалъулъ гIаммаб баян. БетIераб ва тIаджубараб предложение. Нахърилълъиналъул союзрагIабигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение. Нахърилълъиналъул союзрагIабигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложениязул бутIабазулъ магIнаялъулъ рекъон кколел союзрагIаби хIалтIизаризе ругьун гьари. Нахърилълъиналъул союзрагIабигун ругел журарал нахърилълъарал предложениял жиндирго каламалъулъ хIалтIизаризе лъай.

Нахърилълъиналъул союзрагIабиги гьечIого журарал нахърилълъарал предложениял ва гьезул гIуцIи (11с.)

1. ТIаджурарал предложениязул аслиял тайпаби ва гьезул сказуемолъун кколел формаби:
   Подлежащеелъун тIаджубараб предложение.

БитIараб дополнениелъун тIаджубараб предложение.
Хъвалсараб дополнениелъун тIаджубараб предложение.
Определениелъун тIаджубараб предложение.
Цо чанго тIаджубарабгун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение. Гьелъул гIуцIи ва лъалхъул ишараби.
ХIаллъун тIаджурарал предложениял.
Ишалъул куцлъун тIаджубараб предложение.
Заманлъун тIаджубараб предложение.
ГIилла-мурадлъун тIаджубараб предложение.
ШартIияб тIаджубараб предложение.
Уступительнияб тIаджубараб предложение.
Нахърилълъиналъул союзрагIаби гьечIого жубараб нахъбилълъараб предложениялъулъ лъалхъул ишараби.

2. БетIерабги тIаджубарабги предложение, интонацияги цIунун, пасихIго цIализе ругьун гьари. Нахърилълъиналъул союзрагIабиги гьечIого журарал нахърилълъарал предложениял жидерго каламалъулъ хIалтIизаризе, гьел гIуцIизе ва гьезулъ лъалхъул ишараби лъезе цIалдохъаби ругьун гьари.

Союзал гьечIел журарал предложениял (4с.)

1. Союзал гьечIел журарал предложениязулъ ругел бутIабазул цоцаздехун бугеб гьоркьоблъи. Союзал гьечIел журарал предложениязулъ лъалхъул ишараби.
2. Союзал гьечIел журарал предложениял, интонацияги цIунун,цIализе ругьун гьари. МагIнаялъулъ рекъон кколел союзал ялъуни союзрагIабиги лъун, союзал гьечIел журарал предложенияздаса журарал сокIкIарал ва нахърилълъарал предложениял лъугьинаризе бажари.

МацIалъулхIакъалъулъгIаммалбаянал 1с.)

Бухьеналъул алат хIисабалда мацI.
ЦебетIолеб лъугьа-бахъин хIисабалда мацI.
Аваразул литературияб мацI ва гьелъул диалектал.

Резерв (1с)

9 классалда щибаб четверталда гьарулел батIи-батIиял хъвавулхIалтIабазул къадар.

Четверть.	I	II	III	IV
Диктант.				1
Контролияб диктант.	1	1	1	1
Изложение.	1	1		1
Сочинение.	1		1	1

	РагIи
Диктант.	130-140
Словарияб диктант.	30-35
Изложение.	300-400
Сочинение.	180(тIанчил гьум. 2,5-3,5)

Къиматал лъезе чIезарурал нормаби.

Диктантазе къимат лъолеб куц.

«5»	къимат лъола гъалатI гьечIеб хIалтIуе. Гьеб къимат лъолеб диктанталда букIине бегьула битIунхъваялъулъ биччараб 1 сакъат (гьитIинаб гъалатI) яги лъалхъул ишараби лъеялъулъ ккараб 1 гIунгутIи.
«4»	къимат лъола битIунхъваялъулъ 2 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 2 гъалатI бугеб, яги битIунхъваялъулъ 1, лъалхъул ишарабазулъ 3, яги битIунхъваялъулъ цониги гъалатIги гьечIеб, лъалхъул ишарабазулъ 4 гъалатI биччараб диктанталъе.Лъезе бегьула битIунхъваялъулъ цого тайпаялъул 3 гъалатI ккун батани.
«3»	къимат лъола битIунхъваялъулъ 4 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 4 гъалатI батараб диктанталъе, яги битIунхъваялъулъ 3 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 5, яги битIунхъваялъулъ цониги гъалатI гьечIеб, лъалхъул ишараби лъеялъулъ 7 гъалатI ккараб хIалтIуе.
«2»	къимат лъола битIунхъваялъулъ 6 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 8, яги битIунхъваялъулъ 5 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 9, яги битIунхъваялъулъ 8 ва лъалхъул ишараби лъеялъулъ 6 гъалатI биччараб диктанталъе.
«1»	къимат лъола кIийилаб къиматалъе рихьизарураздаса цIикIкIун гъалатIал ругеб диктанталъе.

Диктанталъе гъалатIал рикIкIунеб чанго батIияб къагIида бихьизабун буго. Амма щибаб къиматалъе гъалатIазул гIурхъи чIезабун буго. «4»къиматлъе гьединаб гIурхъилъун ккола битIунхъваялъул 2 гъалатI, «3» къиматалъе 4 битIунхъваялъул гъалатI, (5 классалъе битIунхъваялъул 5 гъалатI) , «2» къиматалъе 7 битIунхъваялъул гъалатI. Гьеб чIезабураб гIорхъодаса гъалатIазул къадар тIаде ани, рехсарал къиматал лъезе бегьуларо.

Грамматикиял тIадкъаял тIуразариялъе къиматал лъолеб куц:

«5»	къимат лъола, гъалатI гьечIого, киналго тIадкъаял тIуран ратани.
«4»	къимат лъола, киналго тIадкъаязул ункъилъа лъабил бутIа (3/4) битIун гьабун батани.
«3»	къимат лъола, бащадалниги тIадкъаял битIун гьарун ратании.
«2»	къимат лъола, бащадалдаса дагь гурони, битIун тIурараазул тIадкъаял ратичIони.
«1»	къимат лъола, цIалдохъанас цониги тIадкъай тIубан батичIони.

Контролияб словарияб диктанталъе къиматал лъолеб куц:

«5»	къимат лъола гъалатI гьечIеб диктанталъе
«4»	къимат лъола1-2 гъалатI биччан батараб диктанталъе.
«3»	къимат лъола 3-4 биччан батараб диктанталъе.
«2»	къимат лъола5-ялдаса 7-ялде щвезегIан гъалатIал ккун ратани.

«1»	къимат лъола 7-ялдаса цIикIкIун гъалатI биччан батани.

Сочинениязе ва изложениязе къимат лъолеб куц.

Къима-тал	ХIисабалде росизе ккола аслиял рахъал	
	МагIна ва калам гIуцIи	БитIунхъвай
«5»	Къураб темаялдаса къуричIеб хIасилалъул хIалтIи. МагIнаялъулъ гъалатI гьечIолъи. Планалда рекъараб, гьеб гьечIогоги, хадуб цебе рекъон бачIараб магIна букIин. ХIалтIи букIине ккола бечедаб, лексикаялъул, рагIи херхиналъул рахъалъ мухIканаб, предложениязул гIуцIиялъул ва гьел дандраялъул рахъалъан батIи-батIиял ресаздаса пайда босараб. Тексталъул мацIалъул букIуна дуруслъи ва гIураб пасихIлъи. БукIине бегьула магIнаялъулъ 1 сакъатги, калам гIуцIиялъулъ 1-2 гIунгутIиги.	БукIине бегьула 1 битIунхъваялъул, яги 1 лъалхъул ишараби лъеялъул, яги 1 грамматикияб гъалатI.
«4»	Къураб темаялдаса дагьа-макъабго гурони къури гьечIеб магIнаялъул хIалтIи. Аслияб къагIидаялъ хIасил битIарабги букIун, магIнаялъулъ цо-цо сакъат ккараб. Хъвараб жо хадуб-цебе рекъон бачIиналъулъ дагьа-макъал гIунгутIаби ругеб. Калам гIуцIизе рагIул бечелъиялдаса ва грамматикиял къагIидабаздаса гIураб къадаралда пайда босараб. Бицунеб жоялда мухIканаб рекъараб литературияб мацI букIин. Гьениб ккун букIине бегьула магIнаялъулъ 2 сакъат, калам гIуцIиялъулъ 3-4 гIунгутIи.	БукIине бегьула битIунхъваялъул 2, лъалхъул ишараби лъеялъул 2 гъалатI, яги битIунхъваялъул 1 ва лъалхъул ишарабазул 3, яги битIунхъваялъул гъалатI гьечIеб, лъалхъул ишараби лъеялъулъ 4 гъалатI, гьединго 2 грамматикияб гъалатIги.
«3»	ХIасил къураб темаялдаса лъикIго къуризе биччан бугеб. Аслияб къагIидаялъ хIасил битIараб бугони, магIнаялъулъ гIунгутIаби риччараб. Хадуб-цебе рекъон бачIиналъулъ цо-цо сакъатал ругеб. Мукъсанаб лексикаялъул, цого тайпаялъул предложениядаса данде гьабураб хIалтIи батани, мекъи рагIаби хIалтIизариялъул хIужжаби дандчIвалеб. МацIалъул рахъалъан дуруслъи, мухIканлъи цIунизе кIвечIеб. Хъвалеб жоялъул магIнаялъулъ 4 сакъат ва калам гIуцIиялъулъ 5 гIунгутIи ккун букIине бегьула.	БукIине бегьула битIунхъваялъул 4, лъалхъул ишараби лъеялъул 4 гъалатI, яги битIунхъваялъул 3 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 5 гъалатI, яги битIунхъваялъул гъалатIги гьечIого, лъалхъул ишараби лъеялъул 7 гъалатI(5 кл.: битIунхъваялъул 5 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 4 гъалатI, гьединго грамматикияб 4 гъалатI).
«2»	Къураб темаялда данде ккolареб хIасилалъул хIалтIи. МагIнаялъулъ гIемерал гIунгутIаби риччараб. Хъвараб жоялъул киналго битIабазда гьоркъоб хадуб-цебе рекъон бачIиналъул тартиб гьечIеб, текст планалда данде ккolареб. ЦIакъго мукъсанаб лексикаялъул, къокъал, цого тайпаялъул,	Биччан букIине бегьула битIунхъваялъул 7 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 7 гъалатI, яги битIунхъваялъул 6 ва лъалхъул ишараби лъеялъул 8, яги битIунхъваялъул 5, лъалхъул

	цоцаздехун загIипаб гурони бухьен гьечIел предложенияздасан гIуцIараб, мекъи хIалтIизарурал рагIаби руге хIалтIи. Текстальул магIнаялда рекъараб мацI гьечIеб. МагIнаяльуль 6 ва калам гIуцIияльуль 7 гIунгутIи ккун букIине бегьула.	*ишараби льеяльул 9 гъалатI.*
«1»	*ЦIалдохъанас хъвараб хIалтIуль бичча бугони магIнаяльуль 6-ялдаса цIикIкIун ва калам гIуцIияльуль 7-ялдаса цIикIкIун гъалатI.*	*Бичча батани 7-ялдаса цIикIкIун битIун-хъваяльул ва 7-ялдаса цIикIкIун льалхъул ишарабазул ва 7 грамматикияб гъалатI.*

Баян. *1.Мисалияб къадаралдаса сочинение 1,5-2 нухаль кIудияб яги гьитIинаб бугони, битIунхъваялъе «4» къимат льолельул цо, «3» къимат льолельул кIиго гъалатI тIаде жубала яги тIаса бахъула. Масала, «4» къимат льола битIунхъваяльул 3, льалхъул ишараби льеяльул 2, грамматикаяльул 2 гъалатI батани, яги гьебго тартибалда:2-3-2, 2-2-3, «3» къимат льола битIунхъваяльул 6, льалхъул ишараби льеяльул 4, грамматикаяльул 4 гъалатI бугони, яги гьебго тартибалда гьадинаб къадаральул гъалатIал ратани:4-6-4,4-4-6. 2. КъучIаб, жиндирго пикруялда берцинаб литературияб мацIаль цIалдохъанас гъваридаб магIнаяльул сочинение хъван батани, учителас цо ракъаналь цебесеб (ай адабияталъе льолеб) къимат тIаде бачине бегьула.*

3. ХIасилальухъ ва калам гIуцIияльухъ льикIаб къимат льезе рес гьечIо, сочинениялъул тема рагьун батичIони, гьельул цогидал рахъал рагьунелругониги.

Ругьунльиялъул хIалтIабазе къимат льолеб куц.

Контролиял хIалтIабазда дандеккун, ругьунльиялъул диктантазе ва цогидалги батIи-батIиял хъвавул хIалтIабазе къимат льола дагьаб къваризабун.

Ругьунльиялъул хIалтIабазе къимат кьолельул хIисабалде босула:

4) *Живго жиндаго чIун цIалдохъанасухъа бажарараб жо;*
5) *Мальараб материал бичIчIун бугеб куц;*
6) *ХIалтIул кIодольи-гьитIинльи.*

Ккезе бегьулел гъалатIазде цебеккунго льималазул кIвар буссинабун бугони, «5», «4» къиматал льола цониги гъалатI гьечIеб, ккараб жинцаго битIизабураб хIалтIиялъе. Гьезда гьоркьосанги цояб къимат тIаса бищи бараб буго хIалтIул бацIцIальиялда, хатIальул берцинльиялда.

Диктанталдаса кIудияб ругьунлъиялъул хIалтIуе «4» къимат лъезе бегьула, 1-2 гъалатI ккунги букIун, гьелги жинцагоритIизарун ратани. Классалда букIа, рокъоб букIа цIалдохъанас хъвараб ругьунлъиялъул хIалтIухъ хал гьабула, гьелъие къимат лъей-лъунгутIи живго учителасул иш буго: кIвар бугелъе лъела, гьечIеб бер щвезабун тезеги бегьила. Ккезе бегьулел гъалатIазде цебеккунго лъималазул кIвар буссинабичIого, тIубанго жалго жидедаго чIун, цIалдохъабаз хъварал хIалтIабазе къимат лъола гьеб тайпаялъул контролиял хIалтIабазе чIезарурал нормабазда рекъон.

IX классалъул цIалдохъабазул лъаялдехун ва бажариялдехун ругел аслиял тIалабал.

ЦIалдохъабазда лъазе ккола:

- *журарал предложениязул синтаксияб разбор гьабизе;*
- *батIи-батIиял тайпаялъул журарал предложениял данде гьаризе;*
- *битIараб калам хъвалсаралде сверизабизе.*

ЦIалдохъабазда бажаризе ккола:

Пунктуациялъул рахъалъан:

- *жубараб сокIкIараб предложениялъул бутIабазда гьоркьоб запятая лъезе;*
- *жубараб предложениялъул бетIераб ва тIаджубараб бутIаялда гьоркьоб кколелъуб запятая лъезе;*
- *союз гьечIеб жубараб предложениялъулъ хIажатал лъалхъул ишараби лъезе;*
- *IX классалда лъазарурал пунктограмаби ратизе ва лъалхъул ишарабазе баян кьезе.*

КаламгIуцIиялъулрахъалъан:

- *цочIарабтемаялъулхIакъалъулькIудиябасаралъултIасарищаралбакIалрицине;*
- *2-3 асаралда тIасан доклад хIадур гьабизе;*
- *гьитIинаб ялъуни кIудияб макъалаялда тIасан конспект, ялъуни тезисал хIадуризе;*
- *жалго жидедаго чIун, тIасабищараб темаялда тIасан публицистияб стилалъул сочинение хъвазе;*
- *гIарза ва автобиография хъвазе;*
- *мацIалъул ва магIнаялъул рахъалъан сочинение камиллъизабизе.*

Орфоэпиялъул рахъалъан:
&kIалзул калам литературияб норма цIунараб ва диалектаздаса бацIцIадаб букIинабизе.

Авар мацI

№			Дарсил тема	Дарсида гьабулеб хIалтIул система	Словарияб хIалтIи	Р/хI
1			8 кл. малъараб материал такрар гьаби.	РагIабазул дандраял такрар гьаризе.		Гь.92-93
2			**Калам цебетIезаби.** **Изложение** «ХIайран гьаруleб гьунар».	ХI. 168 бицун тIубазе, хI. 169 хъвазе		Лъуг1изабизе
3			Жубараб предложение. Журарал сокIкIарал предложениял.	ХI. 172 хъвазе ХI.173 бицун тIубазе	Тарих, наслу КIаркьен	Журарал предл. ургъизе. §45 х1.177
4			Союзалгун ругел журарал сокIкIарал предложениял.	ХI. 174, 176 хъвазе	Щуб, ругъун, махIаби, аманат	§45 хI. 179
5			**Диктант. (грамм.т1адкъаял)**			Такрар гьаби
6			Союзал гьечIел журарал предложениял.	Лъималаз жидецаго ургъила союз гьечIел журарал предложениял		§46Х1.182
7			Контролияб диктанат			Такрар гьаби
8			Союзал гьечIел журарал предложениялъулъ запятая ва тIанкIгун запятая.	ХI. 181 хъвазе	Партал, кIамури, тIокъо, чIалу, гIомо, руцIизе, рагьумахIи	§47Х1.185

9			Диктант. (грамм.т1адкъаял)			Такрар гьаби
10			Союз гьечIеб жубараб предложениялъулъ кIитIанкI.	XI. 184 хъвазе	лозунг	§48 хI. 185
11			**Калам цебетIезаби.** **Сочинение «XXI гIасруялъул гIолилал»**	Мисалалъе гьеб темаялда рекъон сочинение цIализе, кумекалъул суалал хIадур		Лъуг1изабизе
12			Союз гьечIеб жубараб предложениялъулъ тире.	XI. 187 бицун тIубазе		§49 предл. ургизе.
13			Журарал нахърилълъарал предложениял.	Учителас хIадур гьабила материал(предл.)		Жур. нахърилълъ. предл. ургъизе.
14			Контролияб диктант.			
15			Нахърилълъиналъул рагIабигун бугеб жубараб нахъбилълъараб предложение.	Учителас предл. хIадур гьабила	Правление, рагIи, гьарзаго, кор	§50 хI. 188
16			**Калам цебетIезаби.** **Изложение (къокъ гьаб.) «Дир ккараб гьалатI».**	Суалал: цIех-рех гьаби, хI.189, 190 хъвазе	Гьоркьоблъи, сахаватго.	§51 хI. 191
17			Нахърилълъиналъул рагIаби гьечIого журарал нахърилълъарал предложениял.	XI.192 хъвазе	КIаркьен, самизе, чIап, пахъ, хъиру, гIалах.	§ 52 хI. 193.
18			Подлежащеелъун тIаджубараб предложение.	XI. 194(хIалтIулъ ругел кицабазе баян кьезе) , 195 хъвазе	ццидал	53X1.197
19			БитIараб дополнениелъун тIаджубараб предложение.	XI. 197, 198 хъвазе	Ц1умур	§54 предл.ургъизе.
20			Хъвалсараб дополнениелъун тIаджубараб предложение.	XI. 199 хъвазе	Рак1ч1ола	§55 хI.200
21			**Калам цебетIезаби.** **Сочинение «ТIабигIатги инсанги».**	Мисалалъе гьеб темаялда рекъон сочинение цIализе, кумекалъул суалал хIадур гьари.	Зоб-ракь	Лъуг1изабизе

22			Определениелъун тIаджубараб предложение.	XI. 203 бицун тIубазе, хI.204 хъвазе	Кьерилал, гьоцI, шигIру, нохъо	§56 х1.208
23			**Диктант (грамм. тIадкъ.)**			Такрар гьаби
24			ХIаллъун тIаджурараргун ругел жураралнахърилълъарал предложениял. Ишалъул куцлъун тIаджубараб предложение.	XI. 207, 208 хъвазе	ЧIимих, палихъан, нилъу, гьанкIезе.	57Х1.210
25			БакIлъунтIаджубараб предложение.	XI. 209, 210 хъвазе	Ахбазан, гIарада, гулла, гьорчо, хьуцI, буругъ	§58Х1.215
26			**Калам цебет1езаби** Бак1лъун т1аджубарал предложениялгун росдал г1умруялдасан хабар г1уц1изе	XI. 211, 212 хъвазе	чадир	Лъуг1изабизе
27			Контролияб диктант.			Такрар гьаби
28			Заманлъун тIаджубараб предложение.	XI. 214, 215 хъвазе	айгъир	§59 Х1.218
29			ГIилла-мурадлъун тIаджубараб предложение.	XI. 217, 218 хъвазе	Мегъ, бо, адъютант, мажлис,.	§60 х1.220
30			ШартIияб тIаджубараб предложение.	XI. 219, 220 хъвазе	Щелбетал, лемаг	§61 Х1.222
31			Уступительнияб тIаджубараб предложение.	XI. 221, 223 хъвазе	ГIурцIма, магъ, кIиборлъизе	§62 Х1.225
32			**Контролияб диктант.**			Лъуг1изабизе
33			Рух1ияб бечелъи темаялда хурхараб доклад хъвазе.	XI. 227, 228 хъвазе	ришват	Х1адур гьабун бач1изе
34			Резерв			

ЛъаялъулвабажариялъулрахъалъIXклассалъулцIалдохъабаздацерелъолеласлиялтIалабал.

ЦIалдохъабаздалъазекекола:

- *эркенлъиялъегIологъабурабмагIарулазулкъеркьеялъулгиадабияталъулгихурхенчIезабизе;*
- *лъазарурал асаразда жаниб тарихиял хаслъаби ратизе;*
- *лъазарурал асаразул копозиция, сюжет ва сипатал гIуцIараб тартиб;*
- *лъазарурал асаразул аслиял багьадуразул гIамал-хасияталъул гIаммаб кIвараль бицине;*
- *лъазарурал асаразул жанралъулал хаслъаби ратизе;*
- *критикиял макъалабазда лъазарурал асаразе къимат кьезе;*
- *программаялда рекIехъе лъазаризе рихьизарурал текстал;*

ЦIалдохъабазда бажаризе ккола:

- *хъвадарухъанас рагIудалъун гIуцIарал художествиял сипатал церечIезаризе;*
- *асаралъ рорхулел аслиял суалал ратизе;*
- *лъазабулеб асаралда жаниб сюжеталъул, композициялъул, багьадуразул сипатазул ва сипатияб каламалъул кIвар рагьизе;*
- *художествиял асарал пасихIго цIализе;*
- *Бицунебги хъвалебги жиндирго кIалъаялъул план гIуцIизе;*
- *цIалараб тIехьалъе, бихьараб киноялъе, балагьараб спектаклалъе къимат кьун, рецензия хъвазе.*

I

- *хъвадарухъанас рагIудалъун гIуцIарал художествиял сипат-суратал церечIезаризе;*
- *идеябгун художествияб хаслъиги хIисабалде босун, асаралъул тайпа чIезабизе (эпосиябищ, лирикайищ, драмайищ гьеб кколебали);*
- *асаралъ рорхулел аслиял суалал ратизе;*
- *малъараб асаралда жаниб сюжеталъул, гIуцIиялъул, героязул образазул ва сипатияб каламалъул идеябгун художествияб кIвар рагьизе;*
- *асаралъул идеяб магIна рагьиде героясул бугеб кIвар ва авторас гьесие кьолеб къимат батизе;*
- *асаралъул ва гьелъул героязул хIакъалъулъ лъугьараб жиндирго пикру къучIаблъун гьабизе;*

II

художествиял, общественниябгун политикиял, гьединго литературияб критикаялъулал текстал битIун, дурун, рагIун цIализе;
художествиял асарал пасихIго цIализе;
бицунебгихъвалебги жиндирго кIалъаялъул план гIуцIизе;

№			Дарсил тема	Дарсида гьабулеб хIалтIул система	Словарияб хIалтIи	Р/хI
1			***Расул ХIамзатов.*** *«Дир ракI мугIрузда буго».*	*Р. ХIамзатовасул гIумру ва тв-во.*	*Шагьра, саринал, чIалгIен,*	*ЦIализе. Гьум. 3-21. Р. ХI. тв-л хIакъ-лъ*

захIматалъул темаялда творческиял сочинениял хъвазе (жидерго хIалтIул хIалбихьиялъул къучIалда ва малъарал асараздаса тIасан);
общественниябгун политикияб ва литературияб критикаялъулал макъалабазул къокъаб хIасил хъвазе, гьезие план гIуцIизе;
цо литературияб асаралда тIасан доклад яги къокъаб кIалъай хIадуризе;
жинцаго цIалараб тIехьалъе, бихьараб киноялъе, балагьараб спектаклалъе къимат кьун, рецензия хъвазе.

				I-VII б. цIализе.	тIалъи,чагъир, магь, хили.	доклад хIадур гьаби.
2			**Расул ХIамзатов.** Дир Дагъистан» «МацI».	ЦIализе, мацIил хIакъалъулъ кучIдул, кицаби цIализе.	ГIакIа, квелъ бахъун	Бицине.
			«Дир Дагъистан» «Хъвадарухъанасул захIмат, ритIухълъи, лебаллъи».	ЦIализе.	Мегъ, чIаразе, ритIухълъи, намус	Гъум. 30-41, бицине.
3			**Расул ХIамзатов** «Дир Дагъистан» «Сундаса мун данде гьабун бугеб, Дагъистан?»,«Гьаб улкаялда чи вижараб куц». А/т. Поэмаялъул хIакъалъулъ баян жеги гIатIид гьаби.	ЦIализе.	Язихъав, хIужизабун	Гъум. 41-44, бицине.
4			Расул Х1амзатов «Эбелалде».	КечI цIализе, кочIол тема, пикру рагьизе.	Сурмиял накIкIал, пири	Эбелалъул хIакъ-лъ соч. хъвазе, кечI цIализе.Гъум 49-50
5			Расул Х1амзатов «Авар мацI». «Милъиршаби». А/т. Пейзажияб лирикаялъул хIакъалъулъ баян гъварид гьаби.	КечI цIализе. КечI цIализе. КочIол пикру рагьизе, дандекквеял ратизе.	ТIарамагъадисеб, къанщизе, чабхил кIкIалал ГIанчIай яс, кваркьабазул сукIи, тIикъва, рущизе	КечI насихIго цIализе, суалазде хIадурлъизе.Гъум50-52 КечI насихIго цIализе .Гъум 52-53
6			**Класстун къватIисеб цIали.** Дарс-къец, бищун лъикI ХIамзатовасул кучIдул цIалулезул.			

Авар адабият

7			ГIабдулмажид Хачалов. «Хваразул цIаралдаса».	**Авторасул гIумру ва тв-во. IбутIа цIализе.**	**Бальголъи, чIолорхъо, гIишкъул кучIдул, рогьо, насихIат,нилъу, хъуцI,**	**Гъум. 55-58. Реферат «Совет Союзалъул бахIарчи» (Дагъ.)**
8			**Калам цебетIезаби.** Доклад хIадур гьаби, КIудияб ВатIанияб рагъда хварал дагъистаниязул хIакъ-лъ.	Дагъистанияз рагъда гьабураб г1ахьаллъи	Рагъул магъало	Лъуг1изабизе
9			**Муса МухIамадов** «Манарша».	Авторасул тв-во. I бетIер I-III бутIа цIализе.	Мегъ, полох, тIипало, расалъи, гъванцIи, толохIоч, буртина, къебелъул рач, гъецIо, хъитI гIачIар	Бицине.Гъум67-83
10			«Манарша».	V-VIII бут1а цIализе.	Квербац1ц1	Бицине.Гъум 83-93
11			«Манарша».	III бетIер I-VI бутIа цIализе.	Рельълен-хьвай	Х1асил бицине
12			**Калам цебетIезаби.** Сочинение. ПатIиматил, ХIайдарил,Манаршал образ.			Лъуг1изабизе
13			**ХIажи Гъазимирзаев** «Васасде».	Хъвадарухъанасул творчество. КочIол мисалияб цIали бихьизаби.	Зваргъи, жиржидизе, ахIмакъ, тIимугъ, асс	РекIехъе лъазабизе. Гъум109-111
			«Гъудуласде», «Лъалхъуге, дир барти».	КучIдузул мисалияб цIали	ТIармида, пандур,	КIучIдул цIализе.
14			**Машидат Гъайирбекова** «Эбелалъул ракI».	Хъвадарухъаналъул творчество. КочIол мисалияб цIали бихьизаби.	Мукъсанлъула, гъварилъи, гIатIилъи	РекIехъе лъазабизе. Гъум 112-115
15			**Калам цебетIезаби.** Сочинение «Эбел».		Гурх1ел-рах1му	Лъуг1изабизе

16			**Фазу ГІалиева** **«Кини».**	Поэтессал творчество. Хабар цІализе.	Рагъул къог1лъи,ющун	Гъум. 123-127 бицине.
			«Кини».	Хабар цІализе.	Синкъи, загу, ургал	Гъум. 127-132 бицине.
17			**Калам цебетІезаби.** «Кини» абураб хабаралъул план гІуцІи.		Махх-чаран	Х1адур гьабунбач1изе
18			**ГІабасил МухІамад** «Саба-Меседо».	Хъвадарухъанасул гІумру ва творчество.I-II пардав цІали.	Лагъ, тах	Роладзе бикьун цІализе. 126- 153
19			«Саба-Меседо».	III-IV пардав цІализе.	Дарай,Г1акаромег1ер	Роладзе бикьун цІализе. 153-174
20			**Калам цебетІезаби.** Сочинение «Саба-Меседо» абураб пьесаялдасаСабал, Баланурил, Булачил, Аракол образ	Сипат рагьизе багьадуразул	Тархъан	Лъуг1изабизе
21			**ГІумархІажи Шахтаманов** «Къаралазул гІор».	Хъвадарухъанасул гІумру ва творчество.КечІ цІали.	ТІарада, хІасратаб	Рек1ехъе лъазабизе. Гъум. 193.
22			ГІарип Расулов «Хазина».	Хъвадарухъанасул биография. I-II-III б. цІализе.	Лангар,квенч1ел	Гъум. 200-204 бицине.
23			**Багъатар** «ЦІадакьа бахчулеб дир чанил бурутІ».	Хъвадарухъанасул гІумру ва творчество. I- IIб. цІализе.	Чанил бурутІ	Бицине.Гъум 203-218
24			«ЦІадакьа бахчулеб дир чанил бурутІ».	III-IVб. цІализе.	Бах1с	Бицине.Гъум 218-232
25			«Севералда бугеб дир милъиршо».	Къисаялъул аслиял багьадурал, гьезул сипатал.	Мустах1икъаб	Суалазде хІадурлъизе. Гъум 233-242
26			«Севералда бугеб дир милъиршо».	Къисаялъул аслиял багьадурал, гьезул сипатал.	Мустах1икъаб	Х1асил бицизе

27			**МухІамад АхІмадов** **«Дие бокьун буго».**	**ШагІирасул гІумру ва тв-во, кучІдузул мисалияб цІали.**	**Маржанал**	**РекІехъе лъазабизе.** **Гъум244-246**

28			**Хизгил Авшалумов** «Дир мадугьал – дир тушман».	Хъвадарухъанасул гIумру ва тв-во. Хабар цIализе.	Паст1анив	Бицине.Гьум 247-252
29			**Нурадин Юсупов** «Гьавураб къо».	ШагIирасул гIумруялъул хIакъалъулъ къокъаб баян. I-II бутIа цIалила.	МоцIу	ЦIализе.Гьум 254-260
30			**Феликс Бахшиев** «Минаялда тIад бомба».	Хъвадарухъанасул биография. ЦIализе.	К1арк1ариялда	ЦIализе.Гьум261-270
31			**АхIмадхан Абубакаров** «Даргиязул ясал».	Авторасул биография. Гьум. 280-284 цIализе.	Бегавул, таптарал, гIажизаб, къамартIаб, маржанал	Авторасул тв – л хIакъалъулъ доклад хIадур гьабизе.Бицине.
32			«Даргиязул ясал».	Гьум. 285-2890 цIализе.	Къамарт1аб	Х1асил бицине.271-280
33			«Даргиязул ясал».	Гьум. 301-306 цIализе.	Михир, богорукъ, чагьир	Х1асил бицине 281-295
34			**Ибрагьим ХIусейнов** «БахIарчиясул ругъназ».	Авторасул гIумру ва тв – во. КучIдузул мисалияб цIали бихьизабизе.	Ихх,къунщби	ЦIализе.Гьум 296-299
			АхIмад Жачаев «ГьотIоркIо», «ГьитIинав чанахъан».	Авторасул гIумру ва тв – во. КучIдузул мисалияб цIали бихьизабизе.	Х1алуцараб	ЦIализе.Гьум300